

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Trondheim, 30.09.2014

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2014/7329

Saksbehandler:
Heidi Hansen

Anmodning om høringsuttalelse - Forskrift om økning av maksimalt tillatt biomasse for tillatelse til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret.

[Ingress]

Miljødirektoratet er positive til at det etableres mekanismer for at videre vekst i oppdrett på en forpliktende måte betinges av forbedringer i viktige miljøutfordringer som reduksjon i produksjon av lakselus, reduserte muligheter for medikamentelle behandlinger mot lakselus og reduksjon i antall rømt fisk. Vi mener likevel at utfordringene knyttet til lakselus og rømt fisk med dagens produksjon er så store at en ut fra miljømessige hensyn bør avvente ytterligere vekst inntil en har høstet en del erfaringer, blant annet knyttet til grønne konsesjoner. Miljødirektoratet fraråder derfor at det gis en økning i maksimalt tillatt biomasse med 5 prosent.

Vi viser til høringsnotat av 23. juni 2014 vedrørende forskrift om økning av maksimalt tillatt biomasse for tillatelse til akvakultur med laks, ørret og regnbueørret.

I notatet argumenteres det med at den foreslåtte økningen skal stimulere oppdrettsindustrien til å redusere risikoen for negativ påvirkning fra lakselus på ville bestander og motvirke økt resistens mot medikamentelle behandlinger.

Bakgrunn - miljøbelastninger

Lakselus

Oppdrettsindustriens fremvekst har endret fundamentalt antallet verter for lakselus i Norge. Det totale antall ville verter (laks og sjøørret) for lakselus langs kysten før oppstart av oppdrett av laks og regnbueørret er av Heuch og Moe (2001) beregnet til mellom 2 og 2,5 millioner fisk. Til sammenlikning står det i dag om lag 400 millioner oppdrettsfisk i sjøen til enhver tid, noe som medfører et unaturlig stort antall verter tilgjengelig for lakselusa gjennom hele året. Selv om all oppdrettsfisk som i dag står i sjøen hadde overholdt en grense på 0,1 lus i snitt pr fisk, ville produksjonen av lakselus være langt over det som er et naturlig nivå.

Som følge av luseproblemene har oppdrettsindustriens bruk av kjemiske midler mot lakselus økt betydelig, fra 5516 kg aktiv substans i 2009 til 8403 kg i 2013. Særlig bekymringsfull er den store økningen i bruken av flubenzuroner som blant annet skyldes økt utvikling av resistens mot andre lusemidler.

I følge Havforskningsinstituttets (HI) risikovurdering av norsk fiskeoppdrett for 2013, vurderes fremdeles smittepress fra lakselus og påvirkning fra rømt oppdrettsfisk som de mest problematiske risikofaktorene knyttet til lakseoppdrett. I følge risikorapporten forårsaker også andre sykdommer enn lakselus problemer i oppdrett, og sykdomsutbrudd i oppdrett representerer et økt smittepress på fisk i områdene rundt oppdrettsanleggene. Det finnes foreløpig begrenset kunnskap om i hvilke grad smittepress fra oppdrettsfisk påvirker vill laksefisk, men smittepresset av lakselus på villfisk viste i hovedsak samme mønster i 2013 som tidligere år.

Også Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) vurderer i sin statusrapport for norske laksebestander fra 2014 fremdeles rømt oppdrettslaks og lakselus som klart ikke-stabiliserte bestandstrusler. VRL har tidligere konkludert med at påvirkningsfaktorer fra lakseoppdrett er særlig viktige årsaker til den avvikende langsiktige trenden med lavt innsig av villaks og dårlig måloppnåelse på deler av Vestlandet. VRL sier i sin rapport for 2014 at det er rimelig å anta at lakselusrelatert dødelighet kan ha bidratt til redusert innsig av mellom- og storlaks til deler av region Midt-Norge i 2013. HI estimerte i sin risikorapport for 2012 og 2013 risiko for lakselusrelatert dødelighet på vill laksesmolt i utløpet av Trondheimsfjorden til 90 og 94 % i henholdsvis 2011 og 2012.

En litteraturstudie av internasjonale publikasjoner, finansiert av FHF og rapportert i NINA rapport nr. 1044 i 2014, viser at lakselus har hatt en generell negativ effekt på sjørørret i intensive oppdrettsområder i både Irland, Skottland og Norge.

HI sin overvåking viser at det er sannsynlig at påvirkningene på ville bestander av laks og sjørørret fra lakselus har vært betydelig de siste fire år i mange av de mest oppdrettsintensive områdene. På tross av omfattende restriksjoner og pålegg om tiltak fra Mattilsynet, har ikke situasjonen bedret seg vesentlig. Det synes rimelig å anta at mangelen på forbedring med tanke på negativ påvirkning på villfisk langt på vei skyldes den store produksjonsøkningen som har kommet parallelt med pålagte tiltak.

Rømt oppdrettslaks

I rapport nr. 6 fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning om status for norske laksebestander i 2014 står det: «*Rømt oppdrettslaks og lakselus framstår som klart ikke-stabiliserte bestandstrusler*». Høsten 2013 (NINA rapport 1063) viste overvåking av rømt fisk i elvene at det var en økning i både uveid gjennomsnitt og i median sammenliknet med 2012. Uveid gjennomsnitt var på 17,7 % i 2013 og er den høyeste verdien registrert siden 2002. Medianen var nær 9 prosent mot 4 % i 2012. Genetiske undersøkelser av laksebestander i 21 vassdrag, utført av HI, viser at 6 av disse bestandene genetisk har endret seg signifikant som følge av innkryssing med rømt oppdrettslaks. Nasjonale og internasjonale studier viser at hybridisering mellom villaks og oppdrettslaks kan føre til betydelig redusert produksjon av vill laks i vassdragene.

2013 var et år hvor oppdretterne meldte inn 21 rømmingsepisoder til Fiskeridirektoratet. Dette er 8 flere hendelser enn i 2012. Til sammen ble det i følge Fiskeridirektoratets nettsider meldt om 198 000 rømte oppdrettslaks i 2013. I Sunnhordland og Ryfylke ble det dokumentert flere større urapporterte rømminger, og i Finnmark var det en større urapportert rømming i Altafjorden. I tillegg kom det inn meldinger fra fylkesmennene i Troms, Sør- og Nord-Trøndelag om unormalt mye rømt fisk i enkelte vassdrag.

Hittil i 2014 er det meldt inn 15 episoder om rømt oppdrettslaks og regnbueørret. Foreløpig er 184 000 oppdrettslaks meldt rømt fra sjønlegg, slik at de endelige rømmingstall for 2014 kan komme til å ligge godt over tallene fra 2013.

Kommentarer til høringsnotatet

Det er en nasjonal målsetting å bevare og gjenoppbygge laksebesestander av en størrelse og sammensetning som sikrer mangfoldet innen arten og utnytter dens produksjonsmuligheter. Ansvaret for å nå dette målet er fordelt på flere sektorer, jf. St.prp. nr. 32 om vern av villaks og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag (2006-2007). I Lov om laksefisk og innlandsvisk heter det i § 1 at lovens formål er å sikre at naturlige bestander av anadrome laksefisk, innlandsvillaks og deres leveområder samt andre ferskvannsorganismer forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens mangfold og produktivitet bevares. Innenfor disse rammer skal loven gi grunnlag for utvikling av bestandene med sikte på økt avkastning, til beste for rettighetshavere og fritidsfiskere.

Lakselus

En del oppdrettere klarer allerede i dag å holde en lusegrense på 0,1 lus pr. oppdrettslaks, mens andre sliter med å klare å holde dagens grense på 0,5 lus. I høringsnotatet er det, slik vi forstår det, beregnet en nedgang nasjonalt på 30 % lus i anleggene hvis alle som faller innenfor søknadskriteriene deltar. Hvis de som allerede klarer å holde en grense på 0,1 lus utvider sin MTB med 5 %, vil dette kunne medføre en økning i antall lus fra disse anleggene. Hvorvidt de som i dag ikke klarer å holde seg under gjeldene grense på 0,5 lus pr. fisk vil delta er usikkert. Hvis forslaget representerer mer fisk i sjøen vil antallet tilgjengelig verter for lakselus øke. Vi mener derfor at ordningen meget vel kan føre til en ytterligere økning av mengde lakselus som produseres sammenlignet med dagens situasjon. En økning i biomassen under dagens forhold vil, pga. av ytterlig økt behov for medikamentell lusebekjempelse, også kunne forverre dagens situasjon vedrørende resistensutvikling og gjøre denne enda vanskeligere å håndtere. Bruken av kjemiske lusemidler må reduseres, og vi er positive til at forslaget stiller strengere krav til antallet medikamentelle behandlinger.

Det nevnes i høringsnotatet at spesielt i Finnmark, Rogaland og Agder kan ordningen føre til økt mengde lus. I deler av de to førstnevnte fylkene har allerede luseproblemene vist seg betydelige, og vi er derfor bekymret for at en økning av biomasse i disse områdene kan medføre en ytterligere belastning på bestander av villfisk.

I 2013 ble det utlyst 45 grønne tillatelser. Fordelingen av disse er nå i slutfasen, og de har ennå ikke blitt «operative». Når disse tillatelsene kommer i drift antar vi at man vil få verdifull erfaring og kunnskap om driftsformer som vil kunne føre til mindre belastning på ville bestander av laks,

sjørret og sjørøye. Vi mener man bør avvete og evaluere resultatene fra disse tillatelsene før man innfører en ytterligere økning av MTB på 5 prosent.

Forurensning

Vi merker oss at det ikke er gjort noen vurderinger av utslipp knyttet til forslaget. I høringsbrevet står det "*Departementet reknar med at kapasitetsauken langt på veg kan skje på noverande lokalitetar*". Videre at "*ved klarering av nye lokalitetar vil også andre offentlege etatar bli involverte, medrekna Mattilsynet, Kystverket, Fylkesmannen og dei aktuelle kommunane. Dei nødvendige ressursane til dette må prioriterast innanfor noverande rammer*". Fylkesmannen er myndighet etter forurensningsloven på akvakulturområdet og behandler søknader om utslippstillatelse. Ettersom det ikke fremgår av forslaget hvor stor restkapasitet selskapene har på nåværende lokaliteter, er det vanskelig å vurdere hvor mange søknader om klarering av nye lokaliteter eller utvidelse av eksisterende forslaget vil medføre. Vi forutsetter at Fylkesmannen får søknader om nye lokaliteter/utvidelser som følge av forslaget til vurdering på vanlig måte for hver enkelt lokalitet. Dersom forslaget fører til en økt mengde akvakultursøknader, vil det med dagens ressursrammer kunne føre til noe lenger saksbehandlingstid hos fylkesmennene.

Brudd på vilkår

I forskriften § 10 står det at reaksjoner og sanksjoner etter akvakulturloven kan gis. Dette innebærer også straff, jf. akvakulturloven § 31. Dette kommer ikke klart fram i forskriftsutkastets § 10. Miljødirektoratet mener at det i forskriftsteksten bør tydeliggjøres at brudd på § 7 er straffbart, og at overtredelser kan møtes med straff og andre reaksjoner.

Konklusjon

Miljødirektoratet er positive til at viktige miljøforhold som reduksjon i produksjon av lakselus, anledning til maksimalt 2 medikamentelle behandlinger mot lakselus per produksjonssyklus og reduksjon i antall rømt fisk legges inn som premiss for at oppdrettsindustrien skal kunne vokse.

Tildelingen av de 45 grønne tillatelsene, som har fokus på å begrense påvirkning av lakselus og rømt fisk på ville bestander, som ble gitt i 2013 vil bli avsluttet i 2014. Miljødirektoratet mener at man bør evaluere effekten av de grønne tillatelsene før man gir ytterligere klarsignal for vekst i oppdrettsindustrien.

Med bakgrunn i dagens situasjon vedrørende lakselus og rømt oppdrettsfisk, vurderer fremdeles Miljødirektoratet det slik at utfordringer knyttet til disse ikke er løst. Miljødirektoratet mener derfor at det ut fra miljømessige hensyn ikke er grunnlag for ytterligere vekst og fraråder at det under nåværende forhold gis en økning i MTB på 5 prosent.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Yngve Sigurd Svarte
avdelingsdirektør

Raoul Bierach
seksjonssjef

Kopi til:
Klima- og
miljødepartementet

Postboks 8013 Dep 0030 OSLO